

**До Конкурсної комісії з добору кандидатів для
обрання суддею Європейського суду з прав людини
від України**

МОТИВАЦІЙНИЙ ЛИСТ

Гнатовського Миколи Миколайовича

Подання мною заяви про участь у конкурсі з добору кандидатів для обрання суддею Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) від України обумовлено моєю переконаністю в тому, що у разі обрання на цю посаду я зможу зробити істотний внесок у справу захисту прав людини як в Україні, так і в межах всього простору Ради Європи (РЄ). Моя мотивація ґрунтується не лише на моїй багаторічній науково-педагогічній діяльності у сфері прав людини та міжнародного права, але й на досвіді практичної міжнародної діяльності із захисту прав, передбачених (Європейською) Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод (ЄКПЛ). Включення мене до списку кандидатів для обрання суддею Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) від України за підсумками конкурсів, що відбулися влітку 2019 року та навесні 2021 року, а також проходження співбесіди з Комітетом з обрання суддів ЄСПЛ Парламентської Асамблеї РЄ у вересні 2021 року лише підсилило мою мотивацію знову запропонувати мою кандидатуру.

Моя кандидатська дисертація, захищена 2002 року, була присвячена становленню та тенденціям розвитку європейського правового простору, зокрема праву РЄ та діяльності ЄСПЛ. Після захисту дисертації я зосередився на дослідженні прав людини, міжнародного гуманітарного права та міжнародного кримінального права та, серед іншого, забороні катувань як спільного питання цих трьох галузей міжнародного права. Наукову роботу я поєднував з експертною діяльністю та співпрацею з проєктами РЄ, Європейського Союзу, Організації з безпеки та співробітництва в Європі, Програми розвитку ООН, Міжнародного комітету Червоного Хреста тощо. Я є першим віце-президентом ВГО «Українська асоціація міжнародного права»; входжу або входив до складу

редакційних колегій низки наукових журналів та щорічників з міжнародного права, прав людини та міжнародного правосуддя, що видаються в Україні, Білорусі, Великій Британії, Молдові, Румунії тощо; виступав із лекціями та доповідав на численних міжнародних конференціях у багатьох країнах. В Інституті міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка з 2002 року я викладав та продовжую викладати нормативні та спеціальні курси з міжнародного та європейського права прав людини, міжнародного гуманітарного права, міжнародного кримінального права, міжнародного правосуддя тощо.

У 2009 році Комітет Міністрів РЄ обрав мене членом Європейського комітету із запобігання катуванням, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню, та переобирав на цю посаду ще двічі – у 2013 та 2017 роках, що є максимально допустимою кількістю переобрань члена Комітету. У 2013 році я був обраний віце-президентом, а у 2015 – президентом цього Комітету (переобраний на цю посаду у 2017 та 2019 роках). Комітет, як і ЄСПЛ, є органом, покликаним забезпечувати дотримання ЄКПЛ, зокрема, її статті 3 щодо осіб, позбавлених свободи. Мандат Комітету також зобов'язує його розглядати питання, що несуть ризик неналежного поводження із затриманими особами та, виходячи з практики ЄСПЛ, можуть становити порушення статей 2, 5, 6, 8, 13 ЄКПЛ. Функції Комітету, визначені Європейською конвенцією про запобігання катуванням, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню 1987 року, полягають у доповненні діяльності Суду. Комітет та Суд перебувають у діалозі та постійній взаємодії: практика ЄСПЛ є обов'язковою для Комітету, а розроблені останнім стандарти поводження з особами, які перебувають в умовах несвободи, та встановлені ним факти систематично використовуються Судом як основа для його рішень. Робота в Комітеті дозволила мені протягом останніх 11 років отримати детальні знання ЄКПЛ та її практичного застосування у всіх державах-членах РЄ.

Перекоаний, що у разі обрання мене на посаду судді ЄСПЛ від України мій досвід дослідження, викладання та практичного застосування положень

ЄСПЛ у правовій системі України та інших європейських держав має допомогти Суду, особливо з огляду на стабільно дуже велику кількість заяв, що стосуються прав осіб, які перебувають в умовах несвободи (справи про умови тримання у пенітенціарних установах, про брак ефективного розслідування тверджень про катування та інші види неналежного поводження із затриманими особами, про права осіб з інвалідністю у закритих установах тощо).

Крім того, низка ініційованих Україною міждержавних справ, а також велика кількість індивідуальних заяв, що розглядатимуться Судом у зв'язку з порушеннями прав людини під час окупації Росією Автономної Республіки Крим та міста Севастополь та збройного конфлікту в окремих районах Донецької та Луганської областей, потребуватимуть від обраного від України судді ґрунтовних знань як загального міжнародного публічного права, зокрема права міжнародної відповідальності, так і нюансів міжнародного гуманітарного та міжнародного кримінального права. Саме ці питання завжди були і залишаються серед пріоритетних у моїй науковій та викладацькій роботі. Сподіваюся, що відповідний аспект мого наукового та практичного досвіду також виявиться корисним у випадку мого обрання на посаду судді ЄСПЛ від України.

Не лише Україна, але і ЄСПЛ та РЄ загалом та охоронювана ними система захисту прав людини нині стоять перед численними серйозними викликами. За час мого керівництва одним з провідних моніторингових органів РЄ я зсередили вивчив функціонування цієї міжнародної організації, її органів та пов'язаних із нею структур. Мій практичний та науковий досвід може стати корисним Суду не лише для поліпшення якості його практики у справах, пов'язаних із правами осіб, які перебувають в умовах несвободи, або у справах про порушення прав людини під час збройних конфліктів, а й у пошуку належних відповідей на спроби підірвати європейську систему захисту прав людини – одне з найбільших надбань людства, яке визначає цивілізаційний вибір України.

20 листопада 2021 року

М. М. Гнатовський